

# *Spis treści*

|                                                                                                                               |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Wprowadzenie</b>                                                                                                           | <b>11</b> |
| Świat w którym żyjemy, czyli nadzieje na trwałe rozwój społeczno-gospodarczy wobec ciągle nierozwiązanych problemów . . . . . | 11        |
| <b>CZĘŚĆ I</b>                                                                                                                | <b>15</b> |
| Dekalog dla społeczeństwa wiedzy, umiejętności i przedsiębiorczości . . . . .                                                 | 17        |
| <b>CZĘŚĆ II</b>                                                                                                               | <b>49</b> |
| <b>Rozdział 1</b>                                                                                                             | <b>51</b> |
| Polsce potrzebne jest radykalne centrum . . . . .                                                                             | 52        |
| Pięć mega-trendów rozwojowych, które ukształtują naszą przyszłość . . . . .                                                   | 59        |
| Czy można ograniczyć wykorzystywanie bogactw naturalnych bez obniżania poziomu życia? . . . . .                               | 64        |
| Globalna pogoń za tym, co jeszcze zostało do wydobywania . . . . .                                                            | 69        |
| Czyżby nastał czas przemocy i wojen? . . . . .                                                                                | 71        |
| Moja zagrożona Europa . . . . .                                                                                               | 75        |
| Przyszłość Unii – powolna degradacja czy przemysłowe zacieśnianie integracji . . . . .                                        | 78        |
| Co dalej z brukselską wieżą Babel . . . . .                                                                                   | 85        |
| Naukowa dyplomacja . . . . .                                                                                                  | 89        |

|                                                                                                          |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Dlaczego stale rośnie nam dług publiczny? . . . . .                                                      | 91         |
| Kryzys finansów – przyczyna czy skutek innych nie-<br>szczęść? . . . . .                                 | 96         |
| 1 140 000 000 000 euro, czyli nadzieja i niepokój w spra-<br>wie luzowania polityki pieniężnej . . . . . | 105        |
| Biedni wśród bogatych . . . . .                                                                          | 108        |
| One man, one vote . . . . .                                                                              | 110        |
| Na słabości demokracji – może kleroterion? . . . . .                                                     | 112        |
| Co z tą Ameryką? . . . . .                                                                               | 115        |
| Problemów masa, ale rozwój państw Azji ciągle fascy-<br>nuje . . . . .                                   | 125        |
| Hong Kong nie będzie drugim placem Tienanmen . . .                                                       | 130        |
| Ebola, czyli bezradność świata wobec realnych wyz-<br>wań . . . . .                                      | 132        |
| Mój krótki spis wydarzeń o kluczowym znaczeniu dla<br>Polski w mijającym roku 2014 . . . . .             | 135        |
| <b>Rozdział 2</b>                                                                                        | <b>139</b> |
| Jaka Polska w połowie stulecia? . . . . .                                                                | 140        |
| Narodowy Program Foresight – Polska 2020 jako me-<br>toda publicznej debaty o przyszłości kraju . . . .  | 160        |
| Jak długo PKB pozostawać będzie <i>de facto</i> jedyną<br>miarą osiągnąć kraju? . . . . .                | 169        |
| O potrzebie stworzenia wirtualnego centrum studiów<br>strategicznych . . . . .                           | 173        |
| Dane z portali społecznościowych jako miara nastro-<br>jów społecznych . . . . .                         | 176        |
| Politycy i naukowcy, czyli dylematy doradztwa . . . .                                                    | 178        |
| Obywatelska debata jako metoda łagodzenia głębo-<br>kich podziałów społecznych . . . . .                 | 180        |
| Nasz narodowy charakter nie predestynuje nas do roli<br>kopistów . . . . .                               | 183        |
| Świat w roku 2052 wart kolejnej debaty . . . . .                                                         | 189        |

### **Rozdział 3** **193**

|                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Racjonalna wizja rozwoju to warunek przyszłych sukcesów . . . . .                                                      | 194 |
| Potrzebujemy liderów życia publicznego mających dalekosiężną wizję naszych wspólnych sukcesów . .                      | 206 |
| Przywództwo w czasach nowej komunikacji . . . . .                                                                      | 208 |
| Kreatywna Polska . . . . .                                                                                             | 211 |
| Racjonalne wybory, a nie przeznaczenie, czyli o roli nauki w myśleniu o przyszłości . . . . .                          | 221 |
| Przyszłość już się zaczęła, czyli jak być mądrym przed szkodą . . . . .                                                | 228 |
| Chaos i niepewność spowalniają gospodarkę . . . . .                                                                    | 230 |
| Czas na głęboką integrację dyscyplin naukowych – ze sobą i z otoczeniem gospodarczym . . . . .                         | 232 |
| Jaka strategia rozwoju? . . . . .                                                                                      | 235 |
| Jaka przyszłość globalnej polityki klimatycznej? . . .                                                                 | 239 |
| Europejska strategia niskoemisyjnego rozwoju – ambitne wyzwanie czy droga do katastrofy polskiej gospodarki? . . . . . | 244 |
| Innowacyjny impuls pilnie poszukiwany . . . . .                                                                        | 247 |

### **Rozdział 4** **253**

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Edukacja, głupcze . . . . .                                                       | 254 |
| Języki bardzo obce? . . . . .                                                     | 256 |
| Będziemy tak bogaci jutro, jak dobre są nasze uniwersytety dzisiaj . . . . .      | 258 |
| Uczelniane rankingi są kontrowersyjne, ale bardzo przydatne . . . . .             | 261 |
| Rankingi uniwersyteckie jako wyraz globalnej walki o narodową reputację . . . . . | 264 |
| Autonomia uniwersytetu – konieczność czy przeżytek? .                             | 267 |
| Szkoła na miarę Harvardu? Marzenia . . . . .                                      | 271 |

|                                                                                                                                                |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Człowiek nieodległej przyszłości – „płytki” umysł i całkowite uzależnienie od technologii? . . . . .                                           | 276        |
| Wyzwalanie ludzkiej kreatywności jako kluczowe wyzwanie cywilizacyjne . . . . .                                                                | 278        |
| Polskie uczelnie – czyżby naprawdę było aż tak źle? .                                                                                          | 281        |
| <b>Rozdział 5</b>                                                                                                                              | <b>285</b> |
| Nauka w Polsce w minionym ćwierćwieczu – ambitne cele, znaczące osiągnięcia, ciągle nie w pełni wykorzystane możliwości . . . . .              | 286        |
| Uczony w systemie . . . . .                                                                                                                    | 304        |
| Czy powinniśmy popierać unijną politykę naukową? .                                                                                             | 312        |
| Oceniać plany, nie tylko dokonania . . . . .                                                                                                   | 328        |
| Nauki techniczne – globalne wyzwania, polskie możliwości . . . . .                                                                             | 330        |
| GMO, czyli Globalna Manipulacja Opinii . . . . .                                                                                               | 364        |
| Największe osiągnięcia naukowe ostatnich lat . . . . .                                                                                         | 368        |
| <b>Rozdział 6</b>                                                                                                                              | <b>369</b> |
| Innowacyjność to synergia wiedzy, przedsiębiorczości, przemysłanych regulacji i powszechnej kultury wspierania ludzkiej kreatywności . . . . . | 370        |
| Nowa kultura innowacyjności . . . . .                                                                                                          | 373        |
| Inteligentny rozwój wymaga inteligentnego wsparcia przez państwo . . . . .                                                                     | 383        |
| Niejednolite korzyści z jednolitej ochrony patentowej .                                                                                        | 389        |
| Nikt dzisiaj nie wie jak i w jakim zakresie chronić własność intelektualną . . . . .                                                           | 391        |
| Rozwój cyfrowej gospodarki wymaga istotnych zmian w zarządzaniu własnością intelektualną . . . . .                                             | 393        |
| Nowa rewolucja technologiczna – wykorzystywanie olbrzymich zbiorów danych . . . . .                                                            | 396        |

|                                                                                                       |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Innowacyjność przedsiębiorstw i niskie ceny energii<br>drogą do konkurencyjności gospodarki . . . . . | 398        |
| Czy polski przemysł farmaceutyczny może być inno-<br>wacyjny? . . . . .                               | 401        |
| Innowacyjne ekosystemy, czyli dlaczego szybko nie po-<br>wstanie u nas Krzemowa Dolina . . . . .      | 403        |
| Innowacyjne usługi . . . . .                                                                          | 405        |
| <b>Rozdział 7</b>                                                                                     | <b>409</b> |
| Nauka i technologia na rzecz bezpieczeństwa państwa<br>w polskich realiach . . . . .                  | 410        |
| Powrót ery przemysłowej, czyli o potrzebie reindu-<br>strializacji gospodarki . . . . .               | 424        |
| Zmiany klimatu – czyje zmartwienie? . . . . .                                                         | 427        |
| Nie całkiem odnawialna energia „odnawialna” . . . . .                                                 | 430        |
| Stany Zjednoczone – kraj energetycznego sukcesu . . . . .                                             | 432        |
| O gazie z łupków napisano już chyba wszystko . . . . .                                                | 435        |
| Czy maszyny niebawem zawładną światem? . . . . .                                                      | 438        |
| Fabryki „przyszłości” już dzisiaj? . . . . .                                                          | 442        |
| Nanotechnologia – mimo wielkich nadziei, nie brak<br>obaw . . . . .                                   | 447        |
| Usługi mobilne są wyzwaniem nawet dla potentatów<br>branży IT . . . . .                               | 449        |
| Kiedy zasypią nas śmieci? . . . . .                                                                   | 452        |
| <b>Rozdział 8</b>                                                                                     | <b>455</b> |
| Wiedza – za darmo czy za pieniądze? . . . . .                                                         | 456        |
| Trudna droga do społeczeństwa wiedzy . . . . .                                                        | 460        |
| Woda ważniejsza od energii? . . . . .                                                                 | 466        |
| Klimat i energia – jakie kompromisy? . . . . .                                                        | 468        |
| Kluczowe pytania dotyczące zmian klimatu domagają<br>się konkretnych odpowiedzi . . . . .             | 477        |
| Geo-inżynieria – szaleństwo czy metoda? . . . . .                                                     | 483        |

|                                                                                                          |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Sieć . . . . .                                                                                           | 485        |
| Wojna w cyberprzestrzeni . . . . .                                                                       | 487        |
| Wielkie zbiory danych na temat przeszłości – większe<br>bezpieczeństwo czy ostateczny koniec prywatności | 491        |
| W sporze o ACTA żadna ze stron nie ma racji . . . .                                                      | 498        |
| Jeszcze raz o ACTA . . . . .                                                                             | 501        |
| Czy spór o neutralność Internetu zakończy się zwycię-<br>stwem? . . . . .                                | 503        |
| Społeczeństwo sieci – nowe możliwości, stare dylematy                                                    | 505        |
| <b>Rozdział 9</b>                                                                                        | <b>509</b> |
| Nauka i edukacja, kultura i wychowanie . . . . .                                                         | 510        |
| Humanistyczne i naukowe źródła europejskiej narracji                                                     | 520        |
| Nowa europejska narracja – mrzonka czy ambitny pro-<br>jekt Komisji Europejskiej? . . . . .              | 525        |
| Pora stworzyć w Polsce Narodowe Muzeum Przyrody .                                                        | 531        |
| Wiara i nauka . . . . .                                                                                  | 534        |
| Niezwykłość Paderewskiego . . . . .                                                                      | 540        |
| <b>Rozdział 10</b>                                                                                       | <b>545</b> |
| Jutro . . . . .                                                                                          | 546        |
| Jak sprostać wyzwaniom cywilizacyjnym . . . . .                                                          | 558        |
| O korzyściach z ciszy wyborczej i innych anomalii me-<br>dialnych . . . . .                              | 564        |
| Patriotyzm . . . . .                                                                                     | 569        |
| Potraktujmy poważnie wybory do Parlamentu Euro-<br>pejskiego . . . . .                                   | 570        |
| Przegrane Igrzyska . . . . .                                                                             | 573        |
| Uczyć się czy zbroić? . . . . .                                                                          | 576        |
| Innowacyjne myślenie kluczem do przewyższania pro-<br>blemów energetyki . . . . .                        | 579        |